

Szczyt Szanghajskiej Organizacji Współpracy

Krzysztof Strachota

6-7 czerwca w Pekinie odbył się 12. Szczyt Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SzOW), w którym wzięli udział prezydenci państw członkowskich: Chin, Rosji, Kazachstanu, Uzbekistanu, Kirgistanu i Tadżykistanu, a także m.in. prezydenci Turkmenistanu, Afganistanu, Iranu i Pakistanu.

W czasie spotkania dyskutowano dalszy rozwój współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa (m.in. rozwój antyterrorystycznych struktur SzOW) i współpracy gospodarczej (m.in. prace nad powołaniem Banku Rozwoju SzOW; oferta chińskiego wkładu kapitałowego wysokości 10 mld USD); przy okazji szczytu Chiny podpisały bilateralne umowy kredytowe z Kazachstanem (1 mld USD) i Tadżykistanem (1 mld). Omawiano także sytuację w Afganistanie i rolę SzOW w regionie po zakończeniu misji ISAF (2014); krytykowano eskalowanie przez USA napięć wokół Iranu i Syrii. Do SzOW na prawach obserwatora został przyjęty Afganistan, a Turcja została „partnerem w dialogu”.

Istniejąca od 2001 roku SzOW stawia sobie za zadanie promocję stabilności w państwach członkowskich (zwłaszcza w Azji Centralnej), aspiruje do roli czołowej organizacji w Azji i stworzenia przeciwwagi dla globalnej dominacji USA (zwłaszcza zaś wojskowej obecności w Azji Centralnej). Nieformalnie SzOW jest główną platformą ucierania się interesów i neutralizacji napięć między Rosją i Chinami w odniesieniu do Azji Centralnej.

Komentarz

- Atmosfera szczytu i towarzyszące mu deklaracje są potwierdzeniem ambicji SzOW (a zwłaszcza Rosji) do stałego podnoszenia globalnego prestiżu organizacji. Wyrazem tego były zarówno zapowiedzi aktywizacji SzOW w kwestii Afganistanu, jak też ostra krytyka sytuacji na Bliskim Wschodzie, zwłaszcza polityki USA.
- Pomimo wspomnianych ambicji i rosnącej pozycji międzynarodowej SzOW otwarta jest kwestia efektywności organizacji w odniesieniu do głównego obszaru zainteresowania organizacji – Azji Centralnej, co związane jest z podskórnym ścieraniem się stanowisk Pekinu i Moskwy. Pekin zabiega o wzmocnienie instrumentarium SzOW w sferze bezpieczeństwa i współpracy gospodarczej, Rosja woli wykorzystywać w tym celu zdominowane przez siebie organizacje (Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym, Unia Celna), a SzOW traktuje głównie jako element ograniczania pozycji chińskiej w regionie i antyamerykańską platformę polityczną. Kontrowersje ograniczają realną skuteczność SzOW.

- Ostatni szczyt SzOW był kolejną próbą przejęcia inicjatywy przez Chiny. Mocniej wybrzmiały kwestie bezpieczeństwa, szczyt był okazją do podkreślenia gospodarczej atrakcyjności Chin wobec Azji Centralnej (kredyty), co pozostało bez odpowiedzi ze strony Rosji. Prawdziwym testem i dla SzOW, i dla wpływów Rosji i Chin w organizacji będzie jednak zdolność reakcji na utrzymującą się i pogłębiającą niestabilność Azji Centralnej, rozwój sytuacji w Afganistanie w kontekście zakończenia misji ISAF oraz perspektywy utrzymania wojskowej obecności USA w regionie po roku 2014.